

LEIKKIPUISTOLEIKIT ENNEN JA NYT: VANHEMPIEN NÄKEMYKSET JA SOSIOEKONOMISTEN TEKIJÖIDEN YHTEYS LEIKKITAPOJEN YLISUKUPOLVISEEN SIIRTYMÄÄN

Anne Soini, dosentti, TtT, LitM, Jyväskylän yliopisto/Kasvatustieteiden laitos. Alvar Aallonkatu 9, 40014 Jyväskylän yliopisto. Sähköposti: anne.j.soini@ju.fi (yhteyshenkilö). Essi Jouhki, FT, Jyväskylän yliopisto. Susanna Kosonen, LitM, KM, Hirvasen koulu. Kaisu Peltoperä, KT, Jyväskylän yliopisto. Johanna Terävä, dosentti, KT, Jyväskylän yliopisto. Jaana Minkkinen, dosentti, YTT, Tampereen yliopisto.

TIIVISTELMÄ

Soini, A., Jouhki, E., Kosonen, S., Peltoperä, K., Terävä, J. & Minkkinen, J. 2026. Leikkipuistoleikit ennen ja nyt: Vanhempien näkemykset ja sosioekonomisten tekijöiden yhteys leikitapojen ylisukupolviseen siirtymään. *Liikunta & Tiede* 63 (2), 85–93.

Jo pitkään tutkimukset ovat osoittaneet huolta nykylasten itsenäisen liikkumisen vähenemisestä ja leikkimahdollisuuksien kaatumisesta. Leikkipuistot ovat yksi keskeinen kaikille avoin ja saavutettava leikki- ja liikkumisympäristö, mutta niiden käytötapoja on kotimaisessa kontekstissa tutkittu toistaiseksi vain vähän. Tässä tutkimuksessa selvitettiin, onko nykylasten leikki- ja liikkuu- tustiloilla yhtymäkohtia heidän vanhempiensa lapsuuden leikitapojen kanssa sekä onko vanhempien sosioekonominen tausta yhteydessä leikitapojen ylisukupolviseen siirtymään. Ylisukupolvisellä siirtymällä tarkoitetaan prosessia, jossa vanhempien omat kokemukset, toimintatavat ja elämäolosuhteet heijastuvat lasten arjen käytäntöihin.

Tutkimusaineisto kerättiin varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmilta Webropol-kyselyllä kesällä 2023. Kyselyssä kartoitettiin vanhempien näkemyksiä lapsensa leikki- ja liikkuu- tustiloista, omia lapsuuden kokemuksia, ikää, sukupuolta sekä perheen sosioekonomisia tekijöitä (koulutus, tulot ja asuinmuoto). Vanhempien ($N = 459$) ja lasten leikki- ja liikkuu- tustilojen välistä yhteyttä tarkasteltiin korrelaatiokertoimilla, leikitapojen samankaltaisuutta erotusmuuttujilla ja sosioekonomisen taustan yhteyttä leikkien samankaltaisuuteen lineaarisella regressioanalyysillä.

Tulokset osoittavat, että mitä enemmän vanhempi oli leikkinyt tiettyä leikkiä lapsuudessaan, sitä todennäköisemmin myös hänen lapsensa leikki samaa leikkiä. Lapset leikkivät vanhempiaan enemmän esine- ja rakenteluleikkejä, mutta vähemmän rooli- ja mielikuvitusleikkejä, sääntö- ja liikuntaleikkejä sekä leikkejä yhdessä muiden lasten kanssa, joissa ei ollut selkeää fokusta. Vanhemman koulutus ja vuositulot olivat merkittävimmän yhteydessä leikitapojen samankaltaisuuteen.

Tutkimus osoittaa, että vanhempien ja heidän lastensa leikkita- voilla on yhteys, ja vanhempien oma esimerkki sekä heidän lapsuuden leikki- ja liikkuu- tustiloi- den kokemuksensa näyttävät edistävän leikitapojen ylisukupolvista siirtymistä. Leikki- ja liikkuu- tustilat voivat parhaimmillaan tarjota perheille yhdenvertaiset toimintamahdolli- suudet sosioekonomisesta taustasta huolimatta.

Avainsanat: leikki- ja liikkuu- tustilat; leikki; leikitapojen ylisukupolvi- nen siirtymä; sosioekonominen tausta; vanhempi; varhais- kasvatusikäinen lapsi

ABSTRACT

Soini, A., Jouhki, E., Kosonen, S., Peltoperä, K., Terävä, J. & Minkkinen, J. 2026. 2026. Playground play 'then and now': Parents' perspectives and the relationship between socioeconomic factors and the intergenerational transmission of play practices. *Liikunta & Tiede* 63 (2), 85–93.

The levels of children's engagement in free play and movement have decreased. Although playgrounds are an established part of Finnish 'childhood' culture, the similarity between parent and children's play pattern histories has rarely been examined. This study aimed to investigate whether children's play is similar to their parents' childhood play in the playground and whether parents' socioeconomic background is associated with the intergenerational transmission of play. Intergenerational transmission refers to the process by which parents' own experiences, practices, and life circumstances are reflected in their children's everyday routines.

The research data were collected from parents of preschool-aged children using a Webropol survey in the summer of 2023. The survey inquired about the experiences of parents and children at playgrounds, and sought demographic detail for age, gender, and family socioeconomic factors (education, income, and housing). The relationship between parents ($N = 459$) and children's playground play was examined using correlation coefficients, the similarity of play using discriminant variables, and the relationship between socioeconomic background and similarity of play using linear regression analysis.

The results indicated that the more a parent engaged in a particular play-oriented activity in their childhood, the more likely it was that their child would also engage in the same play-based activities. Data showed that children participate more in object and construction play than their parents. In contrast, children engage in fewer role-playing and imaginative games, rule-based and physical activities, and activities with other children that lack a clear focus. Findings regarding to socioeconomic background, highlight that parental education and annual income were most significantly associated with similarity in play patterns.

The study indicates a connection between parents' and their children's play practices, and that parents' own example, together with their childhood playground experiences, appears to support the intergenerational transmission of play behaviours. Playgrounds are open to everyone and offer families equal opportunities to participate, regardless of their socioeconomic background.

Keywords: playground; play; intergenerational transmission of play; socioeconomic background; parent; preschool-aged child

JOHDANTO

Leikkipuistot ovat olleet näkyvä osa suomalaista kaupunkimaisemaa jo yli sadan vuoden ajan. Niiden alkuperäinen tehtävä oli suojella lapsia kaupunkiympäristön riskeiltä ja ohjata heitä pois vapaasta, tuolloin haitalliseksi katsotusta kuljeskelusta kohti rajatumpaa ja valvottua leikkitoimintaa. Monivaiheisen historiansa aikana leikkipuistot ovat tarjonneet lapsille turvallisia tiloja ulkoleikkiin sekä mahdollistaneet monille perheille myös tilapäistä lastenhoitoapua. (Jouhki, 2023; Moll & Jouhki, 2021.) Ne ovat olleet tärkeä osa myös suomalaisen liikuntakulttuurin kehittymistä (Zacheus, 2008). Sitten leikkipuistot ovat vakiintuneet keskeiseksi osaksi julkista kaupunkitilaa, tarjoten joustavia leikki- ja kohtaamispaikkoja kaikille lapsille ja aikuisille perheen sosioekonomisesta tausta riippumatta (Moll & Jouhki, 2021; Padial-Ruz ym., 2021).

Leikkipuistojen roolia lapsiperheiden arjessa ja liikkumisessa on tutkittu kansainvälisesti runsaasti. Tutkimusten mukaan perheet kokevat leikkipuistot lasten kehityksen kannalta myönteisiksi ympäristöiksi ja pitävät niiden tärkeimpinä ominaisuuksina turvallisuutta, kodin läheisyyttä, luontoa sekä monipuolisia leikki- ja toimintamahdollisuuksia (Flowers ym., 2020; Helleman ym., 2023; Padial-Ruz ym., 2021; Refshauge ym., 2013; Schipperijn ym., 2024). Leikkipuistoissa lapsilla on mahdollisuus oppia harjoitella motorisia, kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja (Gil-Madrona ym., 2019; Pawlowski ym., 2023) monenlaisten leikkien kautta riippumatta lapsen iästä tai perheen sosioekonomisesta asemasta (Padial-Ruz ym., 2021). Ulkona leikkivät ja pelaavat lapset ovat kokonaisuudessaan fyysisesti aktiivisempia kuin vähemmän ulkona aikaa viettävät lapset (Boxberger & Reimers, 2019; Ferreira ym., 2007; Gray ym., 2015). Kansainvälisissä selvityksissä ulkoleikeistä suosituimpia ovat esimerkiksi kiinteissä leikkilinjaisissa leikkiminen (Farley ym., 2008) sekä keinuminen ja kiipeily (Bourke & Sargisson, 2014; Helleman ym., 2023).

Suomessa lasten ja perheiden leikkipuistojen käyttöä on toistaiseksi tutkittu niukasti. Soinin ym. (2025) tutkimus kuitenkin osoitti, että suomalaiset pikkulapsiperheet vierailevat leikkipuistoissa aktiivisesti ympäri vuoden, mutta käyntien tiheys vaihtelee perhekohtaisista taustatekijöistä, kuten kodin sijainnista, asumismuodosta ja vanhempien koulutustaustasta riippuen. Suomalaisessa lasten liikkumisen määrää ja laatua kartoittavassa Piilo-tutkimuksessa (Mehtälä ym., 2024) havaittiin lisäksi, että 4–6-vuotiaiden lasten yleisimmät leikkipaikat olivat oma piha (63 %) ja leikkipuistot (27 %). Erityisesti kaupunkilaisperheille leikkipuistot ovat keskeinen arjen ympäristö, minkä vuoksi leikkiä ja liikkumista koskevaa tutkimustietoa suomalaisessa kontekstissa tarvitaan lisää.

Leikki on monimuotoinen ja kulttuurisesti universaali ilmiö, joka tukee kokonaisvaltaisesti lapsen kognitiivista, sosiaalista, fyysistä ja emotionaalista kehitystä (Eberle, 2014; Ginsburg, 2007). Leikki voi olla toimintaa yksin tai yhdessä, vapaata tai säädeltyä, fyysistä tai mielikuvituksellista (Eberle, 2014). Erityisesti omaehtoinen leikki kehittää lapsen motorisia taitoja, ongelmanratkaisua ja sosiaalisia valmiuksia (Pawloski ym., 2023). Varhaiskasvatuksikäis-

ten lasten leikit voidaan luokitella esine- rooli-, sääntö-, ja fyysisiin leikkeihin (Reunamo, 2019). Esineleikeiksi määritellään leluilla tai materiaaleilla toimimisen (esimerkiksi hiekkalaatikkoleikit), roolileikeissä henkilöillä tai leluilla on jokin rooli ja toiminnassa juoni, sääntöleikeiksi katsotaan muun muassa pallo- tai lautapelit ja fyysisissä leikeissä aktiivinen liikkuminen on pääroolissa (esimerkiksi keinuminen, hyppiminen, kiipeily). Reunamon ja kumppaneiden (2014) tutkimus osoitti, että varhaiskasvatuksikäisille lapsille mieluisinta on esine-, rooli-, ja sääntöleikit sekä kavereiden kanssa oleilu.

Perheen sosioekonominen asema on monin tavoin yhteydessä lasten liikkumiseen, leikkiin ja hyvinvointiin. Vanhemman koulutus, perheen tulot ja asumismuoto vaikuttavat lasten liikunnallisuuteen, elintapoihin, hyvinvointiin sekä mahdollisuuksin osallistua harrastuksiin (Asunta ym., 2025; Boxberger & Reimers, 2019; Lampinen ym. 2017). Perheen matalampi tulotaso vaikuttaa olevan yhteydessä lasten vähäisempään fyysisen aktiivisuuden määrään (Lampinen ym., 2017), lisääntyneeseen ruutu-aikaan (Lampinen ym. 2017; Määttä ym., 2017) sekä kohonneeseen riskiin yli-painoon ja lihavuuteen (Mäki ym., 2023). Gil-Madronan ym. (2019) tutkimuksessa on lisäksi havaittu, että korkeasti koulutetut vanhemmat suhtautuvat myönteisemmin leikkipuistojen merkitykseen lasten kehityksessä kuin matalammin koulutetut vanhemmat. Vanhempien koulutustaustan ja perheen tulojen ohella myös asumismuoto vaikuttaa lasten ulkoleikkeihin, sillä oma piha näyttäisi lisäävän ulkoilun määrää (Lee ym., 2021). Toisaalta Määttä (2020) tutkimuksessa havaittiin, että matalamman sosioekonomisen aseman vanhemmat viettivät enemmän aikaa ulkona lastensa kanssa kuin korkeamman aseman vanhemmat. Tämä viittaa siihen, ettei vanhempien osallistuminen ulkoleikkeihin ole sidoksissa taloudellisiin resursseihin. Vaikka tulokset eivät ole kaikilta osin suoraviivaisia, vanhemman koulutustaustaa pidetään yleisesti luotettavana sosioekonomisen aseman mittarina lasten liikunta-aktiivisuutta koskevassa tutkimuksessa (ks. Asunta ym., 2025).

Aikuisten tarjoama tuki ja mallintaminen ohjaavat keskeisesti lasten leikki- ja liikuntakäyttäytymisen muotoutumisesta (ks. Bandura, 1971; Vygotsky, 1978). Aikuinen voi toimia lasten leikissä leikkikaveriroolin lisäksi leikin suunnittelijana, järjestäjänä, rikastaja sekä avustajana (Lehtinen & Koivula, 2022). Laukkasen ym. (2016) mukaan vanhemmat voivat tukea lastensa liikkumista monella tapaa, esimerkiksi liikkumalla yhdessä lapsen kanssa, seuraamalla, kannustamalla ja avustamalla lapsen toimintaa sekä kuljettamalla lasta eri ympäristöihin (Laukkanen ym., 2016). Aikuisten toiminnalla sekä kokemuksilla ja asenteilla on vaikutusta myös lasten leikkikäyttäytymiseen. McQuade ym. (2019) fokusryhmätutkimus osoittaa, että aikuisten omilla lapsuuden kokemuksilla ja heidän näkemyksillään nykyajan yhteiskunnasta on merkittävä vaikutus siihen, millaiseen leikkiin he kannustavat lapsiaan. Esimerkiksi vanhemmat, jotka saivat itse lapsuudessaan leikkiä vapaasti ulkona, saattavat kokea nyky maailman turvattomampana ja vaativampana, ja näin tietoisesti rajoittaa omien lastensa vapaata ulkoleikkiä. Tutkimus alleviivaa, että tämä vaikutus ilmenee erityisesti vanhempien asettamina rajoituksina, ohjattujen ja tekno-

logiavetoisten leikkien suosimisena sekä lapsen ajankäytön hallintana (McQuade ym., 2019).

Vanhempien kokemusten, resurssien ja arjen tapojen kautta muodostuvia vaikutuksia voidaan ymmärtää ylisukupolvisen siirtymän käsitteen avulla (mm. Branje ym., 2020; Karhula & Sirmiö, 2019). Ylisukupolvinen siirtymä tarjoaa mallin, jonka avulla voidaan tarkastella, miten kulttuuriset toimintatavat ja elämäntyyli siirtyvät perheissä eteenpäin. Esimerkiksi Tuomas Zacheus (2008) on tarkastellut väitöskirjatutkimuksessaan liikuntasukupolvien ja liikuntakulttuurin muutosta sekä miten liikuntasuhde rakentuu elämänkaaren aikana. Jarmo Kallungin (2023) väitöskirjatutkimuksessa puolestaan selvitettiin miten ja missä määrin vanhempien kulttuuriset elämäntyyli ja osallistumisen muodot siirtyvät lapsille. Molemmat tutkimukset osoittivat, että elämäntyyli periytyvät ja kulttuuriset orientaatiot siirtyvät sukupolvelta toiselle, ja lapsuudenperheen vaikutus on havaittavissa vielä aikuisuudessa.

Liikuntasuhteen rakentuminen alkaa jo lapsuudessa (Koski, 2008). Koska varhaislapsuudessa omaksutut toimintatavat juurtuvat nopeasti ja jatkuvat aikuisuuteen, fyysisesti aktiivisen elämäntavan omaksuminen varhain on erityisen tärkeää (van Ekris ym. 2020, Telama ym., 2014). Kosken (2008) mukaan fyysinen kulttuuri tarjoaa hedelmällisen näkökulman myös kulttuuristen merkitysten ja prosessien tutkimiseen, mikä tekee leikkipuistoista – pikkulapsiperheiden keskeisistä arjen ympäristöistä – perustellun tutkimuskohteen. Vaikka leikitapojen on todettu siirtyvän ensisijaisesti lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa, vanhemmilta lapsilta nuoremmille (Kalliala, 1999), niin myös perheellä on tärkeä rooli siinä, millaisia muotoja ja mahdollisuuksia leikki saa. Ylisukupolvinen leikki vahvistaa sukupolvien välistä vuorovaikutusta, tukee myönteisten yhteisten leikkikokemusten syntymistä ja edistää sekä vanhempien, että lasten kognitiivista, sosiaalista, fyysistä ja emotionaalista hyvinvointia (Davis ym., 2002). Tätä taustaa vasten voidaan perustellusti ajatella, että leikkipuistokulttuurin omaksuminen jo varhaisessa iässä tukee liikunnallisen elämäntavan rakentumista varhaislapsuudesta alkaen.

Tässä artikkelissa ylisukupolvinen siirtymä viittaa prosessiin, jossa vanhempien omat kokemukset, toimintatavat ja elämänolosuhteet heijastuvat lasten arjen käytäntöihin. Siirtymät tapahtuvat yhteisten sosioekonomisten ja kulttuuristen ympäristöjen, vanhempien esimerkin ja kasvatustapojen sekä perhesuhteiden muovaamien vuorovaikutusmallien kautta, jotka voivat ylläpitää tai muuttaa toimintatapoja sukupolvien välillä (Branje ym., 2020).

TUTKIMUSKYSYMYKSET, -MENETELMÄT JA -AINEISTO

Tutkimus osallistuu tieteelliseen keskusteluun lasten leikkipuistoleikeistä, perustuen vanhempien arvioihin sekä omien lastensa että oman lapsuutensa leikkitavoista. Tässä tutkimuksessa ylisukupolvisten siirtymien tarkastelu tarjoaa lähökohdan tutkia, missä määrin ja millä tavoin vanhempien omat leikkipuistokokemukset lapsuudessa ovat yhteydessä heidän lastensa leikkipuistoleikkeihin sekä miten vanhempien sosioekonominen tausta (koulutus, tulot ja asuinmuo-

to) muokkaa näitä yhteyksiä. Tutkimus auttaa ymmärtämään leikin ylisukupolvista siirtymistä ja tuottaa tietoa siitä, miten eri yhteiskunnalliset ja sosiaaliset taustatekijät vaikuttavat lasten leikkimahdollisuuksiin ja -käyttäytymiseen. Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

1. Missä määrin vanhemman omat lapsuuden leikkipuistoleikit ovat yhteydessä hänen lapsensa leikkipuistoleikkeihin ja millä tavoin ne eroavat toisistaan?
2. Missä määrin vanhemman sosioekonominen tausta (koulutus, tulot ja asuinmuoto) on yhteydessä siihen, missä määrin vanhempi ja lapsi leikkivät samoja leikkipuistoleikkejä, kun taustatekijät (lapsen ja vanhemman ikä ja sukupuoli) on kontrolloitu?

Tutkimusaineisto on kerätty Jyväskylän yliopiston Leikkipuistotutkimuksessa. Aineisto kerättiin kesällä 2023 Webropol-kyselylomakkeella, jota jaettiin sähköpostilistoilla, sosiaalisessa mediassa ja ilmoitustauluilla eri kaupungeissa (Soini ym., 2025). Kysely sisälsi 48 kysymystä neljässä osiossa: 1) lapsen taustatiedot, 2) lapsen leikki, 3) aikuisen toiminta sekä 4) perheen taustatiedot. Kyselyn suunnittelussa hyödynnettiin aiempia kansallisia ja kansainvälisiä tutkimuksia (mm. Niemistö ym., 2020; Reunamo ym., 2014; Sääkslahti ym., 2021). Kyselyn luotettavuus varmistettiin toistomittauksella (Soini ym., 2025). Kyselylomake on saatavilla vastaavalta kirjoittajalta pyydettyä. Kyselyyn vastasi 561 varhaiskasvatukseen lapsen vanhempaa, joista 81,8 prosentilla (459) oli omia lapsuuden leikkipuistokokemuksia. Tämän osatutkimuksen analyysit perustuvat näihin vastaajiin.

Tutkimuksessa noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK, 2023) määrittelemiä hyvän tieteellisen käytännön periaatteita. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista, ja tutkittaville annettiin luettavaksi tutkimuksen tiedote ja tietosuojailmoitus. Kaikki tutkittavat antoivat luvan aineiston tutkimuskäyttöön ja tutkimukseen osallistuminen oli mahdollista perua missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. Aineisto kerättiin täysin anonymina, ja säilytetään yliopiston tietosuojajohtajien mukaisesti niin, ettei tutkimusryhmän ulkopuolisilla ole pääsyä aineistoon.

Lasten leikkipuistoleikeistä kysyttiin vanhemmilta kysymyksellä ”Kuinka usein lapsesi leikkii seuraavia leikkejä?”, johon vastattiin Likert-asteikolla 1–5 (1 = ei koskaan, 5 = erittäin usein). Leikkityyppivaihtoehtoja annettiin seitsemän: 1) rooli- ja mielikuvitusleikit (esim. leikkii ”kotia”), 2) sääntö- ja liikuntaleikit (esim. erilaiset pallopelit, joissa säännöt), 3) esine- ja rakenteluleikit (esim. hiekkalaatikoleikit, leluilla merkittävä rooli leikissä), 4) fyysiset leikit (juoksee, keinuu, hyppii, riehuu, kiipeilee), 5) kielletyt leikit (esim. rikkoo sääntöjä, häiritsee muiden leikkejä), 6) leikit yksin ilman selkeää fokusta (esim. kuljeskelee, seurailee), ja 7) leikit yhdessä muiden lasten kanssa ilman selkeää fokusta (esim. juttelee kavereiden kanssa) (ks. taulukko 1). Kysymyksen suunnittelussa hyödynnettiin *Kehittävä palaute varhaiskasvatuksessa* -havainnointimenetelmän leikkimuotoja (ks. Reunamo ym., 2014). Vanhemman lapsuudenaikaisista leikkipuistoleikeistä kysyttiin samalla tavalla kuin lasten leikkipuistoleikeistä. Molempien osalta kuvailevat tiedot on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Lasten ja vanhempien oman lapsuuden leikkipuistoleikkien kuvailevat tiedot.

	Lapsi		Vanhempi omassa lapsuudessaan	
	KA	KV	KA	KV
Rooli- ja mielikuvitusleikit	2,83	1,28	3,49	1,24
Sääntö- ja liikuntaleikit	2,23	1,12	3,73	1,24
Esine- ja rakenteluleikit	3,66	1,20	3,49	1,25
Fyysiset leikit	4,69	0,64	4,42	0,89
Kielletyt leikit	1,46	0,63	1,67	0,88
Leikit yksin ilman selkeää fokusta	2,35	1,13	2,24	1,18
Leikit yhdessä muiden lasten kanssa ilman selkeää fokusta	2,32	1,01	3,68	1,15

Likert-asteikko 1-5 (1 = ei koskaan, 5 = erittäin usein)

KA = keskiarvo

KV = keskivirhe

n = 451-459

Vanhemman koulutusta tiedusteltiin monivalintakysymyksellä: ”Mikä on KORKEIN suorittamasi tutkinto tai koulutus?” (perusaste, ammattikoulu/lukio, alempi ammattikorkeakoulu, ylempi ammattikorkeakoulu tai yliopisto). Koulutuksesta muodostettiin kaksiluokkainen muuttuja siten, että peruskoulu, ammattikoulu, lukio ja alempi ammattikorkeakoulututkinto ryhmiteltiin alemmaksi koulutukseksi (61,5 %; n = 280) ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto ja yliopisto ylemmäksi koulutukseksi (38,5 %; n = 175).

Perheen taloudellista tilannetta selvitetiin kysymyksellä ”Kuinka suuret ovat kotitaloutesi jäsenten yhteenlasketut bruttovuositulot?” Vastaajat jakautuivat tuloluokkiin seuraavasti: alle 20 000 € (4,5 %), 20 000–39 999 € (15,0 %), 40 000–69 999 € (37,0 %), 70 000–99 999 € (25,5 %) ja yli 100 000 € (9,4 %). ”En halua vastata” koodattiin puuttuvaksi tiedoksi (n = 39; 8,5 %).

Perheen asumismuotoa tiedusteltiin kysymyksellä ”Minkälaisessa talossa asut?” (kerrostalossa, rivi- tai paritalossa, omakotitalossa tai joku muu, mikä?) Asumismuodosta muodostettiin kaksiluokkainen muuttuja (1 = kerrostalo ja luhtitalo, joissa ei ole omaa pihaa, 2 = rivitalo, paritalo ja omakotitalo, joissa on oma piha). Vastaajista 25,5 prosenttia (117) asui kerrostalossa tai luhtitalossa, joissa ei ole omaa pihaa ja 74,5 prosenttia (341) rivi-, pari- tai omakotitalossa, jossa oli oma piha.

Lasten ikää kysyttiin vanhemmilta avokysymyksellä. Tutkimukseen osallistuneiden lapset olivat 0–7-vuotiaita (n = 459; KA = 3,62; KH = 1,53). Lapsen sukupuolta kysyttiin monivalintakysymyksellä (poika, tyttö, muu, en halua vastata). Poikia oli 51,0 prosenttia (234), tyttöjä 45,5 prosenttia (209) ja muita 0,2 prosenttia (yksi koodattiin puuttuvaksi tiedoksi). Vastausvaihtoehtoa ”en halua vastata” ja puuttuvia tietoja oli yhteensä 3,2 prosenttia (15).

Vanhempien syntymävuotta kysyttiin avokysymyksellä. Vastaajat olivat iältään 21–57-vuotiaita (n = 458; KA = 35,2; KH = 5,2), ja aineistossa oli yksi puuttuva tieto. Vanhempien sukupuolta kysyttiin monivalintakysymyksellä (mies, nainen, muu, en halua vastata). Naisia oli 398 (86,7 %), miehiä 49 (10,7 %), puuttuvia tietoja 3 (0,7 %) ja 9 ei halunnut vastata (2,0 %; koodattiin puuttuvaksi tiedoksi). Vanhempien sukupuolta kysyttiin monivalintakysymyksellä (mies,

nainen, muu, en halua vastata). Naisia oli 86,7 prosenttia (398), miehiä 10,7 prosenttia (49), puuttuvia tietoja 0,7 prosenttia (3) ja 2,0 prosenttia ei halunnut vastata (yhdeksän vastaajaa koodattiin puuttuvaksi tiedoksi).

TILASTOLLISET ANALYYSIT

Tilastoanalyysit tehtiin IBM SPSS 28-ohjelmistolla. Ensimmäistä tutkimuskysymystä ”Missä määrin vanhemman omat lapsuuden leikkipuistoleikit ovat yhteydessä lapsensa leikkiin ja toimintaan leikkipuistoissa?” tutkittiin Spearmanin korrelaatiokertoimella, koska kaikki muuttajat eivät olleet normaalisti jakautuneita. Lisäksi lapsen ja vanhemman leikkipuistoleikkien eroja tarkasteltiin erotusmuuttujien avulla. Erotusmuuttajat muodostettiin (taulukko 2) vähentämällä lapsen leikkipuistoleikin yleisyyttä kuvaavasta muuttujasta vastaava vanhemman lapsuudenaikaista leikkipuistoleikkiä kuvaava muuttuja (vaihteluväli -4–+4). Erotusmuuttujien positiiviset arvot tarkoittavat sitä, että lapsi leikki kyseistä leikkiä enemmän kuin vanhempi omassa lapsuudessaan ja negatiiviset arvot sitä, että lapsi leikki kyseistä leikkiä vähemmän kuin vanhempi omassa lapsuudessaan. Erotusmuuttujan arvo 0 tarkoittaa sitä, että lapsi ja vanhempi leikkivät kyseistä leikkiä yhtä paljon. Lapsen ja vanhemman leikkipuistoleikkien erojen tutkimiseksi erotusmuuttajat ryhmiteltiin edelleen kolmeen luokkaan: 1. lapsi leikki kyseistä leikkiä vähemmän kuin vanhempi, 2. lapsi ja vanhempi leikkivät leikkiä yhtä paljon sekä 3. lapsi leikki enemmän kyseistä leikkiä kuin vanhempi (luokitellun muuttujan jakaumatiedot Tulos-luvussa).

Toista tutkimuskysymystä ”Missä määrin vanhempien sosioekonominen tausta (koulutus, tulot ja asuinmuoto) on yhteydessä siihen, missä määrin vanhempi ja lapsi leikkivät samoja leikkipuistoleikkejä, kun taustatekijät (lapsen ja vanhemman ikä ja sukupuoli) on kontrolloitu?” tarkasteltiin lineaarisen regressioanalyysin avulla. Selitettävänä muuttujina oli seitsemän erotusmuuttujaa, jotka kuvaavat vanhemman ja lapsen välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä leikkipuistoleikeissä (taulukko 2). Selittävinä muuttujina olivat sosioekonomiset muuttajat (vanhemman koulutus, perheen tulot ja asumismuoto) ja kontrollimuuttajat (lapsen ja vanhemman ikä ja sukupuoli).

Taulukko 2. Erotusmuuttujien keskiarvot ja -hajonnat.

Muuttuja	<i>n</i>	<i>KA</i> ¹	<i>KV</i>
Rooli- ja mielikuvitusleikit	453	-0,66	1,49
Sääntö- ja liikuntaleikit	451	-1,50	1,54
Esine- ja rakenteluleikit	451	0,17	1,43
Fyysiset leikit	452	0,26	0,96
Kielletyt leikit	453	-0,21	0,87
Leikit yksin ilman selkeää fokusta	451	0,12	1,35
Leikit yhdessä muiden lasten kanssa ilman selkeää fokusta	449	-0,14	1,32

¹Vaihteluväli -4- +4

KA = keskiarvo

KV = keskivirhe

Regressioanalyysin taustaoletusten tarkastelussa havaittiin, että tutkittavia oli riittävästi selittävien muuttujien määrään nähden eivätkä selittävät muuttujat korreloineet keskenään liian voimakkaasti (VIF-arvot: 1,01–1,14; ks. Cohen, 1988; Metsämuuronen, 2009). Vaikka kaikki muuttujat eivät olleet normaalijakautuneita, toteutui lineaarisen regressioanalyysin oletuksena oleva residuaalien normaalijakautuneisuus, lineaarisuus ja homoskedastisuus (ks. Tabachnick & Fidell, 2013). Ainostaan kahdessa regressiomallissa (fyysiset leikit ja kielletyt leikit) residuaalijäännökset eivät olleet normaalisti jakautuneet.

TULOKSET

Lapsen ja vanhemman leikkipuistoleikkien samankaltaisuudet ja eroavaisuudet

Tulosten mukaan vanhempien oman lapsuuden leikkipuistoleikkien ja heidän lastensa leikkitaipojen välillä oli vähintään

heikko positiivinen yhteys ($p < ,05$; korrelaatiot taulukossa 3); mitä enemmän vanhempi oli itse lapsena leikkinyt jostain leikkiä, sitä todennäköisemmin hänen lapsensakin leikki samoja leikkejä. Kiellettyjen leikkien osalta korrelaatio oli kohtalaista; sekä lapset että vanhemmat leikkivät kiellettyjä leikkejä harvoin ($KA_{\text{lapset}} = 1,46$; $KA_{\text{vanhemmat}} = 1,67$; taulukko 1). Korrelaatio oli kohtalaista myös leikeissä, joista puuttui selkeä fokus sekä esine- ja rakenteluleikeissä (taulukko 3). Muiden leikkipuistoleikkien osalta korrelaatio vanhempien ja lasten välillä oli heikkoa (ks. Cohen, 1988).

Taulukko 3. Vanhemman ja lapsen leikkipuistoleikkien väliset korrelaatiot.

Muuttuja	<i>n</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
Rooli- ja mielikuvitusleikit	453	,29	< ,001
Sääntö- ja liikuntaleikit	451	,13	,005
Esine- ja rakenteluleikit	451	,32	< ,001
Fyysiset leikit	452	,19	< ,001
Kielletyt leikit	453	,42	< ,001
Leikit yksin ilman selkeää fokusta	451	,37	< ,001
Leikit yhdessä muiden lasten kanssa ilman selkeää fokusta	449	,24	< ,001

Lapset erosivat vanhemmistaan selkeimmin siinä, että he leikkivät vanhempiaan vähemmän sääntö- ja liikuntaleikkejä, rooli- ja mielikuvitusleikkejä sekä sellaisia leikkejä yhdessä muiden lasten kanssa, joissa ei ollut selkeää fokusta. Sen sijaan lapset leikkivät hieman vanhempiaan enemmän esine- ja rakenteluleikkejä sekä leikkejä yksin ilman selkeää fokusta. Lapsen ja vanhemman leikkipuistoleikkien vertailu on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Lapsen ja vanhemman leikkipuistoleikkien vertailu.

Muuttuja	1. Lapsi leikki vähemmän kuin vanhempi	2. Lapsi ja aikuinen leikkivät yhtä paljon	3. Lapsi leikki enemmän kuin vanhempi
	% (<i>n</i>)	% (<i>n</i>)	% (<i>n</i>)
Rooli- ja mielikuvitusleikit	51,1 (231)	29,0 (131)	19,9 (90)
Sääntö- ja liikuntaleikit	72,3 (326)	18,0 (81)	10,0 (44)
Esine- ja rakenteluleikit	28,8 (130)	31,7 (143)	39,5 (178)
Fyysiset leikit	11,9 (54)	58,2 (263)	29,9 (135)
Kielletyt leikit	27,8 (126)	58,3 (264)	13,9 (63)
Leikit yksin ilman selkeää fokusta	27,3 (123)	36,8 (166)	35,9 (162)
Leikit yhdessä muiden lasten kanssa ilman selkeää fokusta	73,1 (328)	18,7 (84)	8,2 (37)

Sosioekonomisten tekijöiden yhteys lasten ja vanhempien leikkipuistoleikkien samankaltaisuuteen

Toisessa tutkimuskysymyksessä tavoitteena oli tutkia lineaarisen regressioanalyysin avulla, missä määrin vanhempien sosioekonominen tausta (koulutus, tulot ja asuinmuoto) ovat yhteydessä lasten ja vanhempien leikkipuistoleikkien samankaltaisuuteen. Kontrollimuuttujina olivat lapsen ja vanhemman ikä ja sukupuoli.

Lineaarisen regressioanalyysin tulokset osoittivat, että sosioekonominen tausta ja kontrollimuuttajat selittivät tilastollisesti merkitsevästi sitä, miten paljon vanhempi omassa lapsuudessaan ja lapsi leikkivät samankaltaisia rooli- ja mielikuvitusleikkejä ($p < ,001$), esine- ja rakenteluleikkejä ($p < ,001$), kiellettyjä leikkejä ($p < ,001$) ja leikkejä yksin ilman selkeää fokusta ($p < ,001$). Ylemmän koulutuksen saaneiden vanhempien lapset leikkivät enemmän rooli- ja mielikuvitusleikkejä ($\beta = ,11, p = ,012$), esine- ja rakenteluleikkejä ($\beta = ,15; p = ,003$), kiellettyjä leikkejä ($\beta = ,12; p = ,017$) ja leikkejä yksin ilman selkeää fokusta ($\beta = ,10; p = ,041$) kuin heidän vanhempansa olivat leikkineet lapsuudessaan, mutta efektinkoko oli pieni (taulukko 5). Lisäksi mitä paremmat tulot perheessä oli, sitä enemmän lapsi leikki rooli- ja mielikuvitusleikkejä ($\beta = ,12; p = ,011$) ja esine- ja rakenteluleikkejä ($\beta = ,10; p = ,036$) verrattuna vanhempansa, mutta tässäkin efektinkoko oli pieni. Sosioekonomisista tekijöistä perheen asumismuodolla ei sen sijaan ollut merkitystä.

POHDINTA

Tässä tutkimuksessa ylisukupolvisten siirtymien tarkastelu tarjosi lähtökohdan tutkia, missä määrin ja millä tavoin vanhempien omat lapsuuden leikkipuistokokemukset ovat yhteydessä heidän lastensa leikkipuistoleikkeihin sekä miten vanhempien sosioekonominen tausta (koulutus, tulot ja asuinmuoto) muokkaa näitä yhteyksiä. Tulokset osoittavat, että mitä enemmän vanhempi muisteli leikkineensä tietyllä tavalla lapsena, sitä todennäköisemmin myös hänen lapsensa leikki samalla tavalla. Vanhempien lapsuuden leikkikokemukset vaikuttavat siis siirtyvän tai ainakin heijastuvan heidän lastensa toimintaan leikkipuistoympäristössä.

Aiemmissa tutkimuksissa on osoitettu, että perhetaustalla on yhteys muun muassa koulutus- ja työuriin (Karhula & Sirniö, 2019), elämäntyyliin (Kallunki, 2023) sekä liikuntasuhteen siirtymiseen sukupolvelta toiselle (Zacheus, 2008). Tässä tutkimuksessa havaittiin, että vanhemman sosioekonominen tausta oli yhteydessä leikkitapojen siirtymiseen vanhemmalta lapselle. Etenkin vanhemman koulutus ja perheen vuositulot olivat merkittäviä tekijöitä siten, että korkeamman sosioekonomisen taustan perheissä lasten leikkipuistoleikeillä oli yhteys vanhemman omiin lapsuuden leikkitapoihin. On mahdollista, että korkeasti koulutetut vanhemmat kokevat lasten leikin merkityksellisempänä tai heillä on enemmän resursseja ja mahdollisuuksia tukea monipuolista leikkiä lastensa kanssa ja siirtää omia leikkitapojaan (vrt. von Zuben ym., 1991). Von Zubenin ym. (1991) mukaan positiiviset kokemukset, kuten vertaisvuorovaikutus ja toimintaympäristö, voivat kuitenkin vähentää sosioekonomisen taustan vaikutusta leikkikäyttäytymiseen. Näin ollen sosioekonominen tausta ei yksin määritä leikkitapojen yhteyttä, vaan siihen vaikuttavat myös perheen vuorovaikutus, arjen käytännöt ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Tämä on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa, jossa vanhempien esimerkin ja tuen on todettu olevan keskeinen lasten fyysiseen aktiivisuuteen vaikuttava tekijä (mm. Ferreira ym., 2007; Laukkanen ym., 2016).

Taulukko 5. Lapsen ja vanhemman leikkipuistoleikkien vertailu.

Muuttuja	Rooli- ja mielikuvitusleikit				Sääntö- ja liikuntaleikit				Esine- ja rakenteluleikit				Fyysiset leikit				Kielletyt leikit				Leikit yksin ilman fokusta				Leikit yhdessä ilman fokusta			
	B	KV	β	p	B	KV	β	p	B	KV	β	p	B	KV	β	p	B	KV	β	p	B	KV	β	p	B	KV	β	p
Vanhemman koulutus ¹	,35	,14	,11	,012	,09	,15	,03	,568	,43	,15	,15	,003	,19	,10	,10	,061	,21	,09	,12	,017	,28	,14	,10	,041	-,01	,14	-,00	,932
Perheen tulot	,13	,05	,12	,011	-,04	,06	-,04	,437	,11	,05	,10	,036	,05	,04	,06	,219	,03	,03	,04	,418	-,01	,05	-,01	,818	-,01	,05	-,01	,917
Perheen asumismuoto	-,21	,15	-,06	,167	-,18	,16	-,05	,273	-,10	,15	-,03	,525	-,12	,11	-,05	,265	-,01	,09	-,01	,907	,01	,15	,00	,955	,03	,14	,01	,840
R ²	,19				,11				,08				,04				,08				,09				,06			
Mallin sopivuus	F(7, 430) = 14,50				F(7, 427) = 15,59				F(7, 427) = 5,00				F(7, 428) = 2,75				F(7, 429) = 5,54				F(7, 428) = 5,87				F(7, 425) = 4,00			

¹1 = alempi koulutus/ylempi koulutus

B = regressiokerroin

KV = keskivirhe

β = standardoitu regressiokerroin

Kontrollimuuttujat: lapsen ja vanhemman ikä ja sukupuoli

Tilastollisesti merkitsevät yhteydet lihavoitu.

Samanaikaisesti tulokset osoittivat eroja vanhempien ja lasten leikkitapojen välillä. Vanhemmat vastasivat leikkineensä lapsuudessaan sääntö- ja liikuntaleikkejä, mielikuvitusleikkejä sekä yhteisleikkejä, joissa ei ollut selkeää fokusta. Vanhempien arvioiden mukaan heidän lapsensa sen sijaan leikkivät esine- ja rakenteluleikkejä sekä leikkejä, joissa ei ole fokusta tai kontaktia muihin lapsiin. Vanhempien lapsuuden leikkipuistoleikit näyttäytyvät siis yhteisöllisinä ja mielikuvituksellisinä, kun taas omien lastensa leikkejä he kuvasivat itsenäisiksi sekä yksilö- ja esinekeskeisiksi.

Vanhempien ja lasten leikkitapojen välistä yhteyttä voidaan tarkastella myös sosiokulttuurisesta näkökulmasta. Suuri osa kyselyyn vastaajista on viettänyt lapsuuttaan 1980–90-luvuilla, jolloin lasten leikkikulttuurissa on tunnistettu merkittävä murrosvaihe. Kallialan (1999) mukaan 1990-luvun loppua kohden spontaanit seikkailuleikit ja laajat pihapelit alkoivat vähentyä ja leikki muuttua yksilö- ja esinekeskeisemmäksi. Näin ollen vastaajien lapsuudessaan suositmat rooli- ja mielikuvitusleikit voivat heijastaa aikakauden itsenäisemmän ja vapaamman leikin vahvaa asemaa (Kalliala, 1999), kun taas heidän lastensa leikkivät perustuvat osin toisenlaisiin kulttuurisiin ja materiaalsiin lähtökohtiin. Tämä tukee tulkintaa, jonka mukaan ylisukupolvinen siirtymä voi sisältää sekä jatkuvuutta että muuntumista (esim. Branje ym., 2020; Kallunki, 2023; Zacheus, 2008): leikkikäytännöt muovautuvat ajan, kulttuurin ja yhteiskunnallisten muutosten myötä (Ugaste, 2023; ks. myös Koski, 2008).

Myös kansainväliset tutkimukset tukevat havaintoa. McQuaden ym. (2019) tutkimus osoitti, että verrattuna vanhempiensa lapsuuteen nykylasten mahdollisuudet vapaa-ajan leikkiin ovat heikentyneet, suurelta osin aikuisten muuttuneiden asenteiden sekä koettujen turvallisuusuuhkien takia. Havaintoja ei kuitenkaan voida sellaisenaan yleistää Suomen kontekstiin, jossa lasten itsenäinen liikkuminen on edelleen suhteellisen normalisoitua ja lapset leikkivät monipuolisesti sekä rakennetuissa että rakentamattomissa leikki-paikoissa (Honkanen ym., 2022). Tätä tukevat myös Soinin ym. (2025) aiemmat havainnot, joiden mukaan suomalaiset lapsiperheet vierailivat leikkipuistoissa useita kertoja viikossa ympäri vuoden. Tähän nähden sukupolvien välisten leikkitapojen muutos vaikuttaa Suomen kontekstissa verrattain maltilliselta.

Tutkimuksen rajoitteet ja jatkotutkimustarpeet

Suurin osa lasten ulkoleikkejä ja leikkipuistotoimintaa käsittelevistä tutkimuksista perustuu vanhempien arvioihin (Helleman ym., 2023). Tämä voidaan nähdä myös tämän tutkimuksen eettisenä rajoitteena, sillä nykyisen lapsuustutkimuksen mukaan pienetkin lapset voivat toimia tutkimuksen informanteina (ks. Juutinen ym., 2025). Tällainen lähestymistapa olisi kuitenkin edellyttänyt täysin toisenlaista tutkimusasetelmaa, mikä on tärkeää huomioida tulevia leikkipuistotutkimuksia suunniteltaessa. Myös tässä tutkimuksessa analysoitiin vanhempien arvioita lastensa leikkipuistokäytännöistä sekä heidän omia lapsuuden leikkipuistokokemuksiaan, jotka perustuvat heidän omiin muistoihinsa, ei suoriin mittauksiin tai havainnointiin.

Tutkimuksen yksi rajoite liittyy strukturoidun kyselylomakkeen ja muistin fysiologian yhteensovittamisen haas-

teisiin. Vastaajia ohjattiin muistelevaan lapsuuden leikkejä valmiiden vastausvaihtoehtojen kautta, eikä vastaajilla ollut mahdollisuutta kuvailla leikkejään sanallisesti. Varsinainen muistaminen on tapahtunut kyselyn täyttämisen ”ulkopuolella”, kun vastaaja on joutunut arvioimaan jokaista vaihtoehtoa vuorollaan. Koska vastaukset perustuvat vanhempien arvioihin, on mahdollista, että tämä vahvistaa yhteyttä vanhemman omien ja lapsen leikkimäärien välillä eri leikkityypeissä.

Jatkossa olisi tärkeää tarkastella leikkipuistokäytännöiden taustalla vaikuttavat tekijöitä ja syy-seuraussuhteita esimerkiksi haastatteluiden ja havainnoinnin kautta (ks. Metsämuuronen, 2009). Lisäksi lasten omien kokemusten ja näkökulmien huomioiminen olisi olennaista, jotta leikkipuistoleikkejä voitaisiin ymmärtää lasten arjessa entistä kokonaisvaltaisemmin. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten perheiden leikkipuistokäyttöä koskeva laadullinen tutkimus olisi tärkeää, sillä aiheesta ei ole Suomessa juurikaan aiempaa tietoa. Monitasoisempi tutkimustieto tukisi päättäjiä, leikkipuistojen suunnittelijoita ja lasten kanssa työskenteleviä ammattilaisia lasten hyvinvoinnin ja perheiden tarpeiden huomioimisessa.

Sosioekonominen tausta on moniulotteinen käsite, joka voi sisältää hyvin monenlaisia tekijöitä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL], 2019). Tässä tutkimuksessa sosioekonomisen aseman mittariksi valikoitui koulutus, tulot ja asuinmuoto. Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin mukavuuksotannalla eli tämän tutkimuksen tulokset voidaan yleistää koskemaan ainoastaan tähän tutkimukseen osallistuneita. Todennäköisesti tutkimuskyselyyn ovat vastanneet sellaiset henkilöt, jotka käyttävät arjessaan leikkipuistoja, kokevat ne merkityksellisiksi toimintaympäristöiksi sekä pitävät tutkimuksiin osallistumista tärkeänä. Lisäksi tutkimuksen rajoitteena voidaan pitää sukupuoliväriytyneisyyttä, sillä tutkimukseen osallistuneista vanhemmista lähes 90 prosenttia oli naisia ja vain noin 10 prosenttia miehiä. Tutkimuksen aineisto ei siis edusta kaikkia leikkipuistossa käyviä varhaiskasvatiksikäisiä lapsia ja heidän vanhempiaan Suomessa.

Jatkossa olisi tärkeää tutkia sosioekonomisen taustan vaikutusta lasten leikkipuistoleikkeihin laajemmin. Erityisen kiinnostavia ryhmiä ovat eri etnistä taustaa edustavat, yksinhuoltaja- ja vähävaraiset perheet. Esimerkiksi tiedetään, että vähäosainen perhetausta ennustaa heikompiosaiselle uralle päätymistä (Karhula & Sirmö, 2019). Koska etnisten vähemmistöjen ja työssäkäyvien äitien lapset ulkoilevat keskimäärin vähemmän (Boxberger & Reimers, 2019), nämä ryhmät tulisi huomioida erityisesti ulkoilua ja leikkipuistoympäristöjä edistävässä interventioissa. Tulevissa tutkimuksissa aihetta olisi mahdollista syventää hyödyntämällä laadullisia haastattelumenetelmiä, joiden avulla voidaan tarkastella vanhempien ja lasten arkikokemuksia sekä leikkipuistoihin liitettyjä merkityksiä. Lisäksi jatkotutkimus voisi keskittyä rakennetun ympäristön suunnittelun näkökulmiin, erityisesti leikkipuistojen saavutettavuuteen ja käytettävyyteen. Keskeinen kehittämiskohde olisi myös perheiden osallistamisen mahdollisuuksien tarkastelu leikkipuistojen suunnitteluprosesseissa.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhteiskunnan jatkuva kulttuurinen muutos muokkaa yksilöiden elinolosuhteita, minkä vuoksi on tärkeää ymmärtää kulttuurisia merkityksiä ja niitä rakentavia prosesseja (ks. Koski, 2008). Tämä tutkimus tarjoaa tällaista tutkimustietoa tarkastelemalla, miten leikkipuistoleikit siirtyvät sukupolvelta toiselle, ja siten auttaa hahmottamaan pikkulapsiperheiden arkea jäsentävää leikkipuistokulttuuria. Leikkipuistot ovat tänä päivänä yksi lasten käytetyimmistä ulkoleikkipaikoista (Hellemann ym., 2023; Mehtälä ym., 2024; Soini ym., 2025), ja ne tukevat lapsiperheiden hyvinvointia monin tavoin sosioekonomisesta taustasta riippumatta (ks. Padial-Ruz ym., 2021; Pawlowski ym., 2023; Schipperijn ym., 2024). Tutkimus tuotti uutta tietoa tieteelliseen keskusteluun lasten leikkipuistoleikeistä, perustuen vanhempien arvioihin sekä omien lastensa että oman lapsuutensa leikkitaivoista. Vastaavaa aineistoon perustuvaa tarkastelua ei ole aiemmin tehty Suomessa, mikä vahvistaa tutkimuksen tulosten merkittävyyttä. Tutkimus osallistuu kansainvälisessä tutkimuskentässä käytävään leikkipuistoleikkejä koskevaan keskusteluun, mutta vertailu aiempaan ylisukupolvisen tarkasteluun ei ollut mahdollista vertailuaineiston puuttuessa.

Tämän tutkimuksen tulokset alleviivaavat ylisukupolvisen siirtymien monitasoisuutta: vanhempien lapsuuden leikitavat eivät vaikuta siirtyvän lapsille mekaanisesti sellaisenaan, vaan siirtymä rakentuu vanhempien kokemusten, perheen sosioekonomisen resurssien sekä leikkiä tukevien ympäristöjen vuorovaikutuksessa. Tulokset korostavatkin leikkipuistoja kaikille avoimina arjen ympäristöinä, jotka voivat samanaikaisesti ylläpitää leikkitaipojen jatkuvuutta ja tarjota yhdenvertaisia mahdollisuuksia leikkiin ja liikkumiseen perhetaustasta riippumatta (Padial-Ruz ym., 2021). Kun vanhemmat käyttävät leikkipuistoja yhdessä lastensa kanssa, niistä muodostuu lapsille tuttuja ja merkityksellisiä leikkiympäristöjä. Tämä voi osaltaan vahvistaa leikkien siirtymistä sukupolvelta toiselle, kun lapset aikanaan vievät omia lapsiaan heille tuttuihin leikkiympäristöihin. Ylisukupolvinen leikki edistää sekä aikuisten että lasten hyvinvointia, mikä tukee leikkipuistojen merkitystä perheiden arjen tärkeinä kohtaamispaikkoina myös tulevaisuudessa.

Kiitokset

Kirjoittajat kiittävät kyselyyn osallistuneita perheitä heidän arvokkaasta panoksestaan.

Rahoitus

Tätä työtä tuki Suomen Akatemia, päätösnumero 336231 (Kilpailtu rahoitus yliopistojen tutkimusprofiilien vahvistamiseksi, PROFI 6 2020).

ORCID iD

Anne Soini <https://orcid.org/0000-0001-9168-9437>

Jaana Minkkinen <https://orcid.org/0000-0002-9457-9599>

Kaisu Peltoperä <https://orcid.org/0000-0002-8565-5991>

Johanna Terävä <https://orcid.org/0000-0003-2767-6169>

Essi Jouhki <https://orcid.org/0000-0002-5243-8552>

LÄHTEET

- Asunta, P., Huhtiniemi, M., Huovinen, T., Hakonen, H. & Tammelin, T. (2025). Perheen sosioekonomisen aseman yhteys liikuntakäyttäytymiseen. Teoksessa: S. Kokko, & R. Hämylä (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa LIITU-tutkimuksen tuloksia 2024, s. 129-136. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2025:1. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2025/05/LIITU-2024-raportti.pdf>
- Bandura, A. (1971). Social learning theory. Stanford University. https://www.asecib.ase.ro/mps/Bandura_SocialLearningTheory.pdf
- Bourke, T. M. & Sargisson, R. J. (2014). A Behavioral investigation of preference in a newly designed New Zealand playground. *American Journal of Play* 6 (3), 370-391.
- Boxberger, K. & Reimers, A. K. (2019). Parental correlates of outdoor play in boys and girls aged 0 to 12—A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 16 (2), 190. <https://doi.org/10.3390/ijerph16020190>
- Branje, S., Geeraerts, S., de Zeeuw, E. L., Oerlemans, A. M., Koopman-Verhoeff, M. E., Schulz, S., Nelemans, S., Meeus, W., Hartman, C. A., Hillegers, M. H. J., Oldehinkel, A. J. & Boomsma, D. I. (2020). Intergenerational transmission: Theoretical and methodological issues and an introduction to four Dutch cohorts. *Developmental Cognitive Neuroscience* 45, 100835. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2020.100835>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. painos). Lawrence Erlbaum.
- Davis, L., Larkin, E. & Graves, S. B. (2002). Intergenerational learning through play. *International Journal of Early Childhood* 34 (2).
- Donnelly, J. E., Hillman, C. H., Castelli, D., Etnier, J. L., Lee, S., Tomporowski, P., Lambourne, K. & Szabo-Reed, A. N. (2016). Physical activity, fitness, cognitive function, and academic achievement in children: A systematic review. *Medicine and Science in Sport and Exercise* 48 (6), 1197-1222. <https://doi.org/10.1249/MSS.0000000000000901>
- Eberle, S. G. (2014). The elements of play: Toward a philosophy and a definition of play. *American Journal of Play* 6 (2), 214-233.
- van Ekris, E., Wijndaele, K., Altenburg, T. M., Atkin, A. J., Twisk, J., Andersen, L. B., Janz, K. F., Froberg, K., Northstone, K., Page, A. S., Sardinha, L. B., van Sluijs, E. M. F., Chinapaw, M. & On behalf of the International Children's Accelerometry Database (ICAD) Collaborators. (2020). Tracking of total sedentary time and sedentary patterns in youth: a pooled analysis using the International Children's Accelerometry Database (ICAD). *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 17, 65. <https://doi.org/10.1186/s12966-020-00960-5>
- Farley, T. A., Meriwether, R. A., Baker, E. T., Rice, J. C. & Webber, L. S. (2008). Where do the children play? The influence of playground equipment on physical activity of children in free play. *Journal of Physical Activity and Health* 5 (2), 319-331. <https://doi.org/10.1123/jpah.5.2.319>
- Ferreira, I., Van Der Horst, K., Wendel-Vos, W., Kremers, S., Van Lenthe, F. J. & Brug, J. (2007). Environmental correlates of physical activity in youth - a review and update. *Obesity Review* 8 (2), 129-54. <https://doi.org/10.1111/j.1467-789X.2006.00264.x>
- Flowers, E. P., Timperio, A., Hesketh, K. D. & Veitch, J. (2020). Comparing the features of parks that children usually visit with those that are closest to home: A brief report. *Urban Forestry & Urban Greening* 48, 126560. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.126560>
- Gil-Madróna, P., Martínez-López, M., Prieto-Ayuso, A., Saraiva, L., Vecina-Cifuentes, J., Vicente-Ballesteros, T., Moratilla-López, R. & López-Sánchez, G. F. (2019). Contribution of public playgrounds to motor, social, and creative development and obesity reduction in children. *Sustainability* 11 (14), 3787. <https://doi.org/10.3390/su11143787>
- Ginsburg, K. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics* 119 (1), 182-191. <https://doi.org/10.1542/peds.2006-2697>
- Gray, C., Gibbons, R., Larouche, R., Sandseter, E. B. H., Bienenstock, A., Brussoni, M., Chabot, G., Herrington, S., Janssen, I., Pickett, W., Power, M., Stanger, N., Sampson, M. & Tremblay, M. S. (2015). What is the relationship between outdoor time and physical activity, sedentary behaviour, and physical fitness in children? A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 12 (6), 6455-6474. <https://doi.org/10.3390/ijerph120606455>

- Helleman, G., Nio, I. & de Vries, S. I.** (2023). Playing outdoors: What do children do, where and with whom? *Journal of Childhood, Education & Society* 4 (3), 322–337. <https://doi.org/10.37291/2717638X.202343285>
- Honkanen, K., Poikolainen, J., Karlsson, L. & Havu-Nuutinen, S.** (2022). Hyvinvointipaikat lähiössä asuvien lasten kokemana. *Yhdyskuntasuunnittelu* 60 (4), 34–53. <https://doi.org/10.33357/ys.122547>
- Jouhki, E.** (2023). Politics in play: the playground movement as a socio-political issue in early twentieth-century Finland. *Paedagogica Historica* 60 (4), 668–688. <https://doi.org/10.1080/00309230.2022.2155481>
- Jouhki, E. & Moll, V.** (2023). "Niukasti elävän perheen lapselle huvipuisto" – Leikkikentät lasten hyvinvoinnin rakentajana, noin 1950–1970. *Historiallinen Aikakauskirja: Eriarvoisuuden ja tasa-arvoisuuden kaupunki* 121 (4), 351–364.
- Juutinen, J., Einarsdottir, J. & Emilson, A.** (2025). Approaching children's perspectives on belonging: Methodological and ethical challenges. *European Early Childhood Education Research Journal* 33 (5), 792–803. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2025.2480809>
- Kalliala, M.** (1999). Enkeliprinsessa ja itsari liukumässä: Leikkikulttuuri ja yhteiskunnan muutos. *Gaudeamus*.
- Kallunki, J.** (2023). The intergenerational transmission of socially stratified lifestyles [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Tampereen yliopiston avoin julkaisuarkisto <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2899-3>
- Karhula, A. & Sirniö, O.** (2019). Ylisukupolvinen eriarvoisuus Suomessa: poikkitieteellinen katsaus yhteiskuntatieteellisiin tutkimuksiin. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (5–6), 572–582.
- Koski, P.** (2008). Physical activity relationship (PAR). *International Review for the Sociology of Sport* 43, 151. <https://doi.org/10.1177/1012690208095374>
- Lampinen, E. K., Eloranta, A. M., Haapala, E., Lindi, V., Väistö, J., Lintu, N., Karjalainen, P., Kukkonen-Harjula, K., Laaksonen, D. & Lakka, T.** (2017). Physical activity, sedentary behaviour, and socioeconomic status among Finnish girls and boys aged 6–8 years. *European Journal of Sport Science* 17 (4), 462–472. <https://doi.org/10.1080/17461391.2017.1294619>
- Laukkanen, A., Määttä, S., Reunamo, J., Roos, E., Soini, A. & Mäki, P.** (2016). Perheen tärkeä rooli. Teoksessa *Opetus- ja kulttuuriministeriö. Tieteelliset perusteet varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksille. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja* 2016, 22. Helsinki, 22–26.
- Lee, E. Y., Bains, A., Hunter, S., Ament, A., Brazo-Sayavera, J., Carson, V., Hakimi, S., Huang, W., Janssen, I., Lee, M., Lim, H., Santos Silva, D. A. & Tremblay, M. S.** (2021). Systematic review of the correlates of outdoor play and time among children aged 3–12 years. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 18, 41. <https://doi.org/10.1186/s12966-021-01097-9>
- Lehtinen, E. & Koivula, M.** (2022). Leikki yhdistää aikuisia ja lapsia. Teoksessa *M. Koivula, A. Siipainen, & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Vastapaino*, 181–195.
- McQuade, L., McLaughlin, M., Giles, M. & Cassidy, T.** (2019). Play Across the Generations: Perceptions of Changed Play Patterns in Childhood. *Journal of Social Sciences and Humanities* 5 (2), 90–96.
- Mehtälä, A., Sääkslahti, A., Asunta, P., Hakonen, H., Kukko, T., Kulmala, J., Kämppi, K. & Tammelin, T.** (2024). Pienten lasten liikunnan ilo, fyysinen aktiivisuus ja motoriset taidot Suomessa: Piilo-tutkimuksen tuloksia 2023. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-739-0>
- Metsämuuronen, J.** (2009). Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. (4. laitos, 1. painos). Gummerus.
- Moll, V. & Jouhki, E.** (2021) Leikin paikka: Rakennettujen leikkiympäristöjen kehitys 1970-luvun Helsingissä. *Yhdyskuntasuunnittelu*, 59 (1), 10–32. <https://doi.org/10.33357/ys.99337>
- Mäki, P., Levälähti, E., Lehtinen-Jacks, S. & Laatikainen, T.** (2023) Overweight and obesity in Finnish children by parents' socioeconomic position—A registry-based study. *International Journal of Public Health* 68, 1605901.
- Määttä, S.** (2020). Preschool children's sedentary behavior: The role of individual characteristics, home and preschool settings, and socioeconomic status. [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopiston avoin julkaisuarkisto <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3452-3>
- Määttä, S., Konttinen, H., Haukkala, A., Erkkola, M. & Roos, E.** (2017). Preschool children's context-specific sedentary behaviours and parental socioeconomic status in Finland: a cross-sectional study. *BMJ Open* 7 (11). <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2017-016690>
- Niemistö, D., Finni, T., Cantell, M., Korhonen, E. & Sääkslahti, A.** (2020). Individual, family, and environmental correlates of motor competence in young children: Regression model analysis of data obtained from two motor tests. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17 (7), 2548. <https://doi.org/10.3390/ijerph17072548>
- Padial-Ruz, R., Puga-González, M. E., Céspedes-Jiménez, Á. & Cabell Manrique, D.** (2021). Determining factors in the use of urban parks that influence the practice of physical activity in children: A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 18, 3648. <https://doi.org/10.3390/ijerph18073648>
- Pawłowski, C. S., Madsen, C. D., Toftager, M., Amholt, T. T. & Schipperijn, J.** (2023). The role of playgrounds in the development of children's fundamental movement skills: A scoping review. *PLoS One* 18 (12). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0294296>
- Refshauge, A. D., Stigsdotter, U. K., Lamm, B. & Thorleifsdottir, K.** (2015). Evidence-based playground design: Lessons learned from theory to practice. *Landscape Research* 40 (2), 226–246. <https://doi.org/10.1080/01426397.2013.824073>
- Reunamo, J.** (2019). 1–3-vuotiaiden lasten esineleikit, roolileikit ja sääntöleikit. Kehittävä palaute varhaiskasvatukseen -hanke, Helsingin yliopisto. <https://leikkipaiva.fi/wp-content/uploads/1%E2%88%923-vuotiaiden-lasten-esineleikit-roolileikit-ja-s%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6leikit-1.pdf> Luettu 25.9.2025
- Reunamo, J., Hakala, L., Saros, L., Lehto, S., Kyhälä, A. & Valtonen, J.** (2014). Children's physical activity in day care and preschool. *Early Years* 34 (1), 32–48. <https://doi.org/10.1080/09575146.2013.843507>
- Schipperijn, J., Madsen, C. D., Toftager, M., Johansen, D. N., Lousen, I., Amholt, T. T. & Pawłowski, C. S.** (2024). The role of playgrounds in promoting children's health – A scoping review. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 21, 72. <https://doi.org/10.1186/s12966-024-01618-2>
- Soini, A., Minkkinen, J., Peltoperä K. & Jouhki, E.** (2025). Relationships between socioecological characteristics and families' playground use in different seasons in Finland. *European Early Childhood Education Research Journal* 1–17. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2025.2452549>
- Sääkslahti, A., Mehtälä, A. & Tammelin, T. (toim.)** (2021). Piilo – Pienten lasten liikunnan ilon, fyysisen aktiivisuuden ja motoristen taitojen seuranta. Kehittämisyhteistyön 2019–2021 tulospöytäkirja. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 398. Jyväskylä. https://www.likes.fi/wp-content/uploads/2021/09/Piilo_tulosraportti-1.pdf Luettu 25.9.2025
- Tabachnick, B. & Fidell, L.** (2013). *Using multivariate statistics*. (6. painos). Pearson.
- Telama, R., Yang, X., Leskinen, E., Kankaanpää, A., Hirvensalo, M., Tammelin, T., Viikari, J. S. A. & Raitakari, O. T.** (2014). Tracking physical activity from early childhood through youth into adulthood. *Medicine & Science in Sports & Exercise* 46, 955–962. <https://doi.org/10.1249/MSS.0000000000000181>
- THL. Terveystieteiden tutkimuskeskus.** (2019) Sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisuuden käsitteet, Versio 2.0. Luettu 25.9.2025
- TENK. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.** (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf Luettu 25.9.2025
- Ugaste, A.** (2023). Experiences of childhood play among different generations in Estonia. *Frontiers in Education* 8. <https://doi.org/10.3389/educ.2023.1098409>
- Vygotsky, L. S.** (1978). *Mind in society. The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press. https://w.pauldowling.me/rtf/2021.1/readings/LSVygotsky_1978_MindinSocietyDevelopmentofHigherPsychology.pdf
- Zacheus, T.** (2008). Luonnonmukaisesta arkiliikunnasta liikunnan eriytymiseen. *Suomalaiset liikuntasukupolvet ja liikuntakulttuurin muutos* [väitöskirja, Turun yliopisto]. Turun yliopiston avoin julkaisuarkisto <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-3551-2>
- Von Zuben, M. V., Crist, P. A. & Mayberry, W.** (1991). A pilot study of differences in play behavior between children of low and middle socioeconomic status. *The American Journal of Occupational Therapy* 45 (2), 113–118. <https://doi.org/10.5014/ajot.45.2.113>